Buruşmuş toprak gibi yüzleriyle dedeler, nineler hem cehaleti çağrıştırır hem de bilgeliği.

Cahilin bilgeliği cehaletini bilmesiyledir. Bilge dedeler, nineler “her konuyu ben bilirim” dercesine gelip hep kendi dediklerinin olmasını dayatmazlar. Bir vesile fikrini belirtme şansı bulursa bilgeliği dile getirir. Basittir ama aydınlatır.

Rahmetli amcamı Çanakkale’de Lapseki’de ziyaret ettiydim ölmeden bir kaç ay önce. Laf açıldı, “bu çocuk harekete geçirilemiyor” diye kaygıyla sordum. O zamanlar liseyi bitirmesine bir yıl vardı. Herhangi bir şeye doğru yönelmiyordu. Üzerinde bir atalet vardı.

“Aşk yoluyla bulur onu, o da hareketlenip o yola düşer” mealinden bir yanıt verdi. Sesi kulağımda ama sözü tam anımsamıyor. Daha hoş, daha nükteliydi.

Bilgelik böyle bir şey. Kesin değil. Başka birçok şey olabilir. Ama bilgelik doğru çıkar.

Amcamın bilgeliği cahillikten değildi. Çok okumuş, çok gezmiş, çok görmüştü.

Cahilin bilgesi olduğu gibi körü de vardır. O, cehaletinin farkında değildir. Doğruyu bildiğine emindir. Durum gereği tevazu gösteriyormuş gibi yapsa da sırıtır, belli eder ben-biliyorumculuğu.

* * *

Cehalet değil körlük, ben-biliyorumculuk yaygınlaştırılıyor. Herkesin her konuda fikirleri olabilir, genellikle isabetli yargılara varıyor olabilir ve bundan yeterince memnun olabilir ama “kesin biliyorum” demek hiç isabetli değildir.

Kaç yüzyıldır ortaya çıktı ki artık insanlığa ışık saçan ilham bilimsel bilginin gelişmesi yoluyla sunuluyor. Ona diyecek sözüm yok. Evet, netice itibariyle bakıldığında öyle içine bir şeyler doğan “dindar”lardan çıkmıyor insanların yolunu aydınlatan ışık; ama aynı zamanda da kabul etmeliyiz ki cehaletle mücadele tıkıyor önümüzü yüz yıllardır Türkiye’de. Cehaleti “yenmemizi” sağlayan öğrenimle beraberinde körlük yaygınlaşıyor.

* * *

Elli yaşıma yaklaşık bir sene kaldı. Yaşamım, örneğin, “Galatasaray şu Fatih’ten bir kurtulsa” demekle geçti.

Ankara’da Fenerbahçe’yle Cumhurbaşkanlığı Kupası maçıydı bugün gibi hatırlıyorum. Kendisine önce “Devletbaşkanı” sonra “Cumhurbaşkanı” denilen kişi gelmemiş. Tribünlerden önemli kişiler için ayrılmış bölümün bir yanında Fenerbahçeliler bir yanında biz. Aynı trenle gelmişiz. Birbirimize doğru yaptığımız hareketler doğrudan aramızda kalan camekanlarla ayrılmış kısma gidiyor. Değme keyfimize.

Bizim tarafta ayrı bir sevinç daha var. Fatih’in son resmi maçı, futbolculuğu bırakıyor. Bilirsin, kendisinden hiç doğru dürüst bir hareket görmedik, hep artistlik. O maçta da yapacağını yaptı. Kupa’yı alamadık. Olsundu, gidiyordu sonunda. Sevinçle bağırdık, bir an önce gitsin diye: “İmparator…” Üç noktanın yerini Galatasaray’a gönül verenler “hadi sana güle güle” diye dolduruyordu. Kimi de kısık sesle de olsa açık açık. Kendine cidden “İmparator” denildiğini sanan tribünlere geliyor. Biz de alkışlayıp kıs kıs gülüp eğleniyorduk. Maçı ve kupayı penaltılarda kaybetmiş olmamıza rağmen.

Sonra yine ortaya çıktı. Tüm başarıları yine kurmacaydı, yapmacıktı. Hiç keyif vermiyordu burnunu soktuğu ne varsa. Maça gitmeyi bıraktım toptan. O, Galatasaray’ın yakasından düşmedi.

İşte bizim ömrümüz neredeyse her konuda böyle geçti. Gençlere yararı olsun diye üşenmedim, boş laf kalabığıymış yüksek kuramsal çözümlemeymiş ayrım yapmadan araştırdım ve Aklın Kuşku Hali‘nde yazdım cehaletten bilgeliğe doğru diyalektik gelişimi.